

ЁВВОИИ КЕЛИН

*Саргузашт
роман*

НАБИЖОН ҲОШИМОВ

Набижон ҲОШИМОВ

ЁВВОЙИ КЕЛИН

Саргузашт роман

Тошкент
“IJOD-PRESS”
2017

УЎК: 821.512.133-31

КБК: 84(5Ў)7

Ҳ 71

Ҳошимов, Набижон

Ёввойи келин: саргузашт роман / Н.Ҳошимов, –Т.:
IJOD-PRESS. 2017. – 320 бет.

УЎК: 821.512.133-31

КБК: 84(5Ў)7

Мазкур роман Сабоҳат исмли аёлнинг аянчли ҳамда ажабтовур қисмати ҳақида бўлиб, ўткир сюжетли воқеалар, кутилмаган ҳодисалар ва саргузаштларга бойлиги билан ўқувчини ўзига ром этади. Инсонни гўзал табиатни севишга, узоқ умр кўриш учун завқланиб яшашга, жамиятимизда учраб турадиган баъзи қаллоб ва худбин одамларга нисбатан нафрат билан қарашга, қолаверса, гиёҳвандликнинг ҳар қандай кўринишига қарши кескин кураш олиб боришга даъват этади.

Тақризчилар:

Эркин ҲУШВАҚТОВ – Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси, драматург

Ҳакимбой МҮМИНОВ – Республика Саломатлик институтининг илмий ходими, Олий тоифали шифокор

ISBN: 978-9943-994-50-8

© “IJOD-PRESS” нашриёти, 2017

I қисм
ОРЗУДАГИ ЖАННАТҒОР

ЎЗИНИ ЁҚҚАН АЁЛ
(Муқаддима ўрнида)

Туман прокурори Саид Акбарович телефон гўшагини қўяркан, жаҳл билан столига мушт тушурди. Нигоҳини воқеа жойида олинган ўз-ўзига ўт қўйган аёл суратига қаратди ва уни беихтиёр қўлига олди.

– Оббо, бир ҳафта бўлибдию, ҳалиям шахсини аниқлай олишмаётганмиш. Милициядагилар нима қилишяпти ўзи?

Прокурор суратга синчиклаб назар ташлади. Жабрланувчининг уст-боши бир аҳволда эди. Устидаги ярми куйган кийим-боши теридан тикилганга ўхшарди. “Дайдиларданмикин?” деган фикр ўтди унинг хаёлидан. Лекин аёлнинг қулоғидаги тилла сирға ва бўйнидаги маржонларни кўриб бу фикридан қайтди. “Бу аёл ё дайди, ёки тоғлик одамлардан бўлса керак” деган хулосага келди ва гўшакни олиб рақамли тугмаларни босди.

– Алло, Исоқ Исломович, мен Саидман... Шукур, раҳмат. Мен яна анави куйган аёл масаласида. Менимча, у дайдиларга ўхшамайди-ку, нима дейсиз?.. Демак, сиз ҳам шу фикрдамисиз? Ўзига кеп қолдимиз? Йўқ! Ҳеч ким танимаяптими?.. Телевиденияга беринглар. Хўжандга ҳам суратини жўнатинглар. Хўп... Нима, қидирувдагилардан бирига дейсизми? Ўхшайди! Бу тахминми? Ким экан у?.. Сабоҳат Султонова?.. Ие, тўхтанг! Унда бу қиз ахир, депутатимиз Акбар Солиевичнинг ҳалок бўлган қизи бўлиб чиқади-ку?! Э, қўйинг-е! Тахминниям сал ўйлаброқ-да-а?.. Баъзи жиҳатлари дейсизми?.. Сиёсатдан сал нарироқ-а? Бўптими, ака. Хўп.

Саид Акбарович телефон гўшагини қўяркан, норози гудранди:

Набижон ҲОШИМОВ

— Ҳе, топган тахминини қаранглар-у. Совуқдан совуқ. Оғримаган бошини ғалвага тикмоқчи шекилли, бу бола.

Эртаси туман ички ишлар бўлимининг бошлиғи Исоқ Исломович прокурорнинг ҳузурига ўзи шошиб кириб келди.

— Нима гап? Тинчликми? — деб сўради Саид Акбаров салом-аликдан сўнг, “қўнғироқ қилсангиз ҳам бўлаверарди-ку” деган маънода.

— Маслаҳатли иш чиқиб қолди.

— Қани, марҳамат.

— Анави аёл тўғрисида.

— Нима, у ўзига келдими?

— Ҳа.

— Хўш-хўш?..

— Тахминимиз тўғрига ўхшаб қолди.

— Нималар деяпсиз?!

Подполковник ёнидан диктофонни олиб қўйди.

— Мана, тажрибали терговчимиз Эргашали ёзиб олибди.

— Эшитайлик-чи, — деди прокурор тезлик билан қутидан сигарета чиқариб тутатаркан.

Диктофон шивиллаган овоз чиқарди:

— ...Синглим, тузукмисиз?

— Ҳа...

— Кўргиликда... Ҳали кўрмагандек бўлиб кетасиз. Исмингиз нима?

— Сабоҳат.

— Мен Эргаш акангизман. Сабоҳатхон синглим, тушунаман, сизга ҳозир жудаям оғир. Шунинг учун қўлимдан келганича ёрдам қилмоқчиман. Нима бўлди ўзи?

— ...

— Ҳа, майли. Яқинларингизга хабар беришим керак, шекилли. Отангиз ким бўладилар?

— Акбар ака.

- Фамилияси?
- ...Султонов
- Қаерда турадилар?
- Яккатеракда. Лекин...
- Нима “лекин”?
- У кишига айтманг, илтимос.
- Нега?
- У киши мени оқ қилганлар.
- Онангиз-чи?
- Онам ўтиб кетганлар. Синглим бор.
- Қаерда туради?
- Билмайман.
- Турмуш ўртоғингиз-чи?
- Бор эди.
- Қаерда туради?

Диктофон жимиб қолди, пиқиллаган овоз эшитилди.

- Айтолмайман...
- Хўп, синглингизни қидириб кўраман. Исми нима?
- С... Саломат.
- Демак, Саломат Султонова, Акбар аканинг қизи, шундайми?

“Ҳа” деган паст овоз келди-да, диктофон жимиб қолди. Шу маҳал “Эргаш ака, кейинроқ гаплашарсиз. Бемор қийналиб кетди” деган ҳамширанинг овози эшитилди. “Хўп бўлади”, деди у.

– Терговчимизнинг айтишича, — деди подполковник, — унинг тишлари сарғайиб, бир нечтаси тушиб ҳам кетганмиш. Врачлар эса узоқ вақт тароқ кўрмаган сочларини тагидан олиб ташлашибди.

– Қизиқ, бу қиз шу пайтгача қаерларда юрган экан-а? Ёввойи бўп кетган эканми?

Исоқ Исломович ёнидан бир неча фотосурат чиқариб ташлади.

– Мана аёлнинг операциядан олдинги сурати. Оёқларига эътибор беринг. Тупиқлари куқариб кетибди.

Набижон ҲОШИМОВ

– Бу ниманинг изи? – деб сўради прокурор шилиниб, кўкариб, йиринглаб кетган оёқларни кўздан кечираркан.

– Бу темир ҳалқанинг изи. У узоқ вақт занжирбанд бўлган.

– Нима, демак, гаровда бўлган, денг?

– Ҳа.

– Эҳ-ҳе, унда иш каттага ўхшайди-ку! Бу ишни ким қилган экан-а?

– Уни олиб қочган, яъни ўша жардан қулаб тушган, бизлар эса уни тўрт йил аввал ҳалок бўлганга чиқарган йигит.

Прокурор бир оз ҳайронликда қотиб қолди. Аллани-малар эсига тушди шекилли, тугаб бораётган сигаретани кулдонга асабий босди.

– Сиз мобо-доби собиқ халқ назорати раиси Шоазим Шоҳайдаровичнинг ўғли ҳақида гапирмаяпсизми?

– Худди шундай.

Прокурор курсига ўтириб подполковникка жиддий нигоҳ ташлади.

– Сиз буни қаердан билдингиз?

– Ҳозиргина бош ҳаким қўнғироқ қилиб айтди. Сабоҳат ҳамшира қизга айтганмиш.

– Шунақами? Ҳа, майли, ҳали ўзимиз ҳам сўраб кўрамыз. Лекин гап бу ерда икки нуфузли, мартабали инсон ҳақида бормоқда. Шуни унутмайлик, бу шунчаки товламачилик бўлиши ҳам мумкин. Аёлнинг руҳий ҳолати текшириб кўрилдими?

– Ҳа, руҳшунос “яхши” деган хулоса қилган.

– Унда нима қилдик?

– Акбар Солиевичга зудлик билан хабар қилишга тўғри келади.

– Тўғри. Нима бўлсаям у қизини таниб, тан олса, демак, ҳаммаси равшан бўлади.

– Ишқилиб, воз кечган қизини тан олармикан?

– Тўғри айтасиз, лекин қайси ота ўз қизини тан олмас экан. Ёши ҳам бир жойга бориб қолди. Яна худо билали...

— Демак, ищни уларни юзлаштиришдан бошлашимизга тўғри келади.

Прокурор навбатдаги сигаретани тутатди-да, хизмат дафтарини varaқлаб депутатнинг телефон рақамини топди-да, аппаратнинг рақамли нуқталарини оҳиста босиб гўшакни шошилмай қўлига олди:

— Алло, ассалому алайкум, Акбар Солиевич! Мен Саидман, ҳамюртингиз, прокурор. Узр, безовта қилганим учун... Яхши, раҳмат... Раҳмат, хизмат йўқ, акажон. Бир нозикроқ масала чиқиб қолувди-да... Йўқ, жиянларингиз иш чиқаргани йўқ, ҳаммаси яхши. Биз Исоқжон билан кўз-қулоқ бўлиб турибмиз, — деди у милиция бошлиғи билан кўз уриштириб оларкан. — Гап қизингиз Сабоҳатхон ҳақида... Нима? Унақа қизим йўқ дейсизми?.. Э-ҳа, ҳалок бўлган, тўрт йил бурун-а?.. Касалхонада бир қиз “Мен ўшаман” деб кўрсатма беряпти-да. Шунга бир келиб кетасизмикин, илтимос... Биз энди сизнинг обрў-мартабангизга гап-сўз тегмасин деймиз-да. Дўст-душманларни биласиз-ку!.. “Овоза қилманглар” дейсизми? Хўп бўлади. Кечки рейс билан? Хўп, ўзим кутиб оламан. Куришгунча ҳайр!..

Саид Акбарович гўшакни қўярқан, “Ана шунақа гаплар” дегандек қалин қошларини чимириб қўйди.

— Саид Акбарович, мен нима қилай?

— Сизми? Ануви Катта раиснинг ўғли ҳақида зудлик билан барча маълумотларни тўплаган. Уни ашаддий гиёҳванд дейишарди чоғи.

— Ҳа, у тегишли ҳисобда турарди. Лекин Тошкентга кўчиб кетишганидан сўнг у ҳақида ҳеч нима эшитмаганмиз.

— Демак, у ҳам ҳалок бўлмаган бўлиши мумкин.

— Қизни гаровга олган ўша демоқчимисиз?

— Наркоманлардан ҳар нарсани кутса бўлади. Уларнинг ўз дунёси бор.

— Эҳтимол, аёлга нисбатан суиқасд бўлгандир ё босқинчилик?

Набижон ҲОШИМОВ

— Менимча, йўқ. Агар шундай бўлганида аёлнинг қўл-оёғини боғлаб, тақинчоқларини ечиб олиб, бензинни ҳеч бўлмаганда бошидан қуйишган бўларди. Бу ҳолатда бўлса елкасидан ёқилғини ўз қўли билан қуйгани аниқ. Шунинг учун юзи ва оёқлари куймай қолган. Буни ўз жонига қасд қилиш дейилади.

— Пўстакдан тикилган уст-боши ҳам ёрдам берган.

— Ҳа, тўғри, пўстак камзулининг олди очиқ бўлгани учун кўкракларидан белигача куйган. Энг муҳими, ўзига иккиланиб ўт ёққан.

— Демак, унчалик исён эмас, демоқчисиз-да-а?

— Яшашга бўлган илинж уни тарк этмаган. Лекин бензин бензин-да...

— Демак, депутатимизни кутар эканмиз-да, ишқилиб келармикин?

— Келмаса гап-сўз кўпайиб, ҳаммаёқ шов-шув бўлиб кетиши мумкин. Биз ҳам эҳтиёт бўлишимиз зарур.

— Лекин фавқулодда ҳодисани бахтсиз ҳодисага айлантириб қўя қолсак тинчроқ бўлармиди, — деди подполковник мийиғида маъноли жилмайиб.

Саид Акбарович ўрнидан туриб кетди. Уни нимадир безовта қила бошлаганиди.

— Тўғри, дўстим, — деди у шошилмай. — Шундай қилсак ҳам бўлади. Лекин кимлардир ўз жонига қасд қилаверса, ўз-ўзини осиб қўядими, сувга ташлайдими, ўз-ўзига ўт қўядими, биз уларнинг ҳаммасига бефарқ бўлиб, «бахтсиз ҳодиса», “вос-вос” бўп қопти, деб кўз юмиб, босди-босди қилаверсак, унда миллатимизнинг шаъни, қонун устуворлиги нима бўлади? Аксинча, бундай ҳодисаларнинг асл илдизи қаерда эканлигини чуқур ўрганишимиз ва унинг моҳиятини халқимизга етказишимиз керак. Токи бундай нохуш ҳодисалар бошқа такрорланмасин. Мана масала нимада, тушунарлими?

— Тушунарли.

— Бўпти, аэропортга бирга чиқамиз. Фуқаро кийимида

булишимиз керак. Лекин айтиб қўяй, депутатнинг келиши ҳақида ҳеч ким, ҳатто бош шифокор ҳам билмасин. Келишдикми?

— Келишдик.

* * *

Аэропорт биносидан чиқиб келган депутат Акбар Солиевич кутиб олувчилар билан совуқ саломлашди. Унинг кайфияти яхши эмаслиги юз-кўзида акс этиб турарди.

— Яхши келдингизми? — деди Саид Акбарович қўл узатиб.

— Хўш, қаерга боришимиз керак? — деб сўради депутат дабдурустан.

— Куйганлар марказига, — деди подполковник шоша-пиша.

— Нима, у куйиб қоптими? — деди мўйсафид бепарво.

— Шунақа, шекилли, — деди Саид Акбарович ҳам қисқа қилиб.

Куйганлар марказининг қоровули ҳозиргина халатларини ечиб тушликка чиқиб кетаётган бош шифокорнинг ортидан чопиб бориб қандайдир нозик меҳмонлар келганини етказди.

— Келинлар, хуш келибсизлар. Тинчликми, акалар? — деб сўради шифокор бир-бир сўрашаркан.

— Бизни оғир куйганлар хонасига бошланг, — деди Исоқ Исломович.

Акбар Солиевич унга «ялт» этиб қаради.

Улар тезлик билан юқори қаватларга кўтарила бошлашди.

— Кимни кўрмоқчисизлар ўзи? — деб сўради бош шифокор Саид Акбаровичга шивирлаб.

Прокурор унинг қулоғига бир нима деди.

— Ҳа, унда бу ёққа, ўн иккинчи палатага.

Набижон ҲОШИМОВ

– Ҳамшираларга айтинг, ҳеч кимни киритишмасин. Ўзлари ҳам яқин келишмасин, — деди Саид Акбарович жиддий.

Прокурор ун иккинчи палата эшигини хиёл очиб, ичкарига назар ташлади. У ерда тепаси оқ парда билан тўсиб қўйилиб, фақат боши ва оёғи бир оз кўриниб турган бир аёл инграмоқда, бир ҳамшира қиз эса уни елпимоқда эди.

– Бу ёққа кириш мумкин эмас! — деди қиз жаҳли чиқиб — Кўрмаяпсизми?!

Аёлнинг «Дадажон, ойижон, мени кечиринглар!» — дея тинимсиз инграши йўлакка ҳам эшитилаётгани туфайлими, Акбар Солиевичнинг ранги оқариб, қўллари беихтиёр титраб кетди.

Саид Акбарович бош шифокорга юзланди:

– Илтимос, ҳамширангизга айтинг, чиқиб турсин.

– Сурайё, бир дақиқага...

Ҳамшира хавотирлик билан чиқиб кетди.

– Марҳамат, Акбар Солиевич, ўзингиз...

Депутатнинг пешонасидан совуқ тер чиқди. У титроқ қўлларини эшик тутқичига аранг олиб бораркан, ўз-ўзига савол берарди: «Наҳотки шу менинг қизим Сабоҳат бўлса? Эҳ, бевошгина қизим-а. Ушанда ўзбошимчалик қилмаганимда эди, бу кўйларга тушмаган бўлармидинг. Мен бўлсам сени ҳалок бўлган деб ўйлабман. Сенга аза очибмиз. Тўхта! — деди у ўзига дабдурустдан, — Ё бу аёл қизимнинг номини сотиб, мартабамга путур етказмоқчи бўлган қаллобларданмасмикин, ишқилиб?.. Йўқ-йўқ, у ахир ўлим тушагида ётибди-ку! Ёлғон гапирмаса керак».

Шундай ўйлар билан Акбар Солиевич беморнинг олдига яқинлаша борди. Унинг назарида масофа шундай узоқ эдики, мана шу тўрт қадам жойга етиб олиш учун гўё унинг бир умри етмаётгандек туюлди. Ниҳоят манзилига етиб олди. Инграб тўлғанаётган аёлга нигоҳ ташлади. Юрагининг бир жойи «жизз» этиб кетди: «Наҳотки бу

қизим Сабоҳат бўлса, наҳотки бу ўша болалигида “Дада-жон” дея бўйнимга осилиб оладиган, қиқирлаб куладиган ўз қизалоғим бўлса?..” — деди фикран ва энди чидай олмади. Қалбидан туғён отилди:

— Мен отангман!.. Сенга нима бўлди, қизим?

Акбар Солиевичнинг кўзларига ёш келди. Илк бор қизини қайтиб бергани учун Яратганга шукроналар айтди, мартабасини унутди ва илк бор оталик ҳисси устун келиб, ўзини айбдор ҳис қилди. Елкалари ўз-ўзидан силкина бошлади. Бош шифокор ҳамдардлик билдириб унинг елкасига қўлини қўйди. Эшик олдида турган прокурор ва ички ишлар бўлими бошлиғи бир-бирига маъноли қараб олдилар.

— Мени кечир, қизим, — деди ота қизининг пешонасига қўлини қўярган.

— Йўқ, дада, сиз мени кечиринг. Ўлиб ўлолмадим. Бахтиқаро эканман, — деди аёл кўзларидан ёш тирқираб.

Шу пайт отанинг нигоҳи қизининг оқ парда ортидаги куйиб қотган қора-қизил, терисиз гўшт танасига тушди ва кўзлари олайганча, ўзидан кетиб, мук тушиб йиқилди.

Биринчи боб ТАҚДИР СЎҚМОҚЛАРИДА

Орадан бир йил ўтди. Сабоҳат омон қолди. Фақат энди ҳасса таяниб оқсаброқ юрадиган, гапирганида пастки лаби тортишиб қийшайиброқ кетадиган, хуллас, бир умрга ногирон аёлга айланди.

Отаси Акбар Солиевич уни тан олди, албатта, қизини турли докторларга имконияти борича яхши қаратди. Хорижда тери бўйича пластик операциялар ҳам қилдирмоқчи бўлди, лекин бу яна узоқ вақт касалхонада ётишни талаб қилишини ўйлаб, ҳозирча бу фикрдан қайтди. “Қизим, жуда чарчаган, руҳан оғир азоб чекибди. Энди у бир оз дам олиши, асабларини тинчлантириши керак”, деган хулосага келди.

Набижон ҲОШИМОВ

У Яккатеракдаги ҳовли-жойини сотиб пойтахтга кўчиб кетган ва бошқа бир аёл билан турмуш қурганди. Шу туфайли Сабоҳат отасининг уйига боришга кўнмади. Акбар Солиевич буни тўғри тушуниб Қўқон шаҳридан қизига ҳамма қулайликлар муҳайё қилинган уч хонали уй олиб берди. Сўнгра энг яхши сиҳатгоҳлардан саналган “Чимён” сиҳатгоҳига жойлаш учун шахсан ўзи бирга олиб борди.

— Овора бўлибсиз-да, Акбар Солиевич, бир оғиз кўнғироқ қилсангиз бас эди, — деди сиҳатгоҳ бош шифокори Карим Раҳмонович самимийлик билан .

— Э, йўқ. Бу бир эътибор. Қизим кўп оғир дард тортди, ёмон кунларни бошидан кечирди. Мен бўлса ўз вақтида хабар ололмадим. Асаблари жудаям чарчаган...

— Бўлди, опахонни яхши хоналарга жойлаб қўямиз, истаганларича дам олаверсинлар, — деди бош шифокор ва ички телефондан кўнғироқ қилиб, яхши шароитли хоналаридан бирини яхшилаб тайёрлашларига топшириқ берди.

— Даволаш муолажалари ётоқ биносининг ўзида бажарилади. Овқатни ҳам олиб кириб беришади.

— Йўқ-йўқ, ҳамма қатори бўлаверсин. Қизим одамлар билан кўпроқ мулоқотда бўлсин, табиат қўйнида юрсин. Шунда у ўзига келади.

— Яхши, айтганингиздек қиламиз. Бир ҳамширани бириктириб қўяман, бўлмаса.

— Иложи бўлса қизимга яхшироқ бирор ҳамроҳ топиб берсангиз.

— Хўп бўлади.

* * *

Қизларининг “Қариганингизда курортма-курорт юриб нима қиласиз, уйингизда худо деб ўтирсангиз бўлмайдими?” деган танбеҳларига қарамай, олтиариқлик

Акромжон ака ҳам ўша кунлари сиҳатгоҳга жойлашган эди. “Бунинг нимаси ёмон, тавба? Кўпчилик билан танишаман, соғлиғимни тиклайман, тенгқурларимни топиб оламан, ва эҳтимол, ўзимга бирор муносиби учраб қолса ҳам, ажабмас...” — деб қўйди у хаёлан.

...Хотини Ҳуринисо раҳматли ўтиб кетганига қарийб ўн йил бўлибди. Шундан бери сўққабош. Кичик ўғли Нусрат билан бирга туради. Лекин Нусрат жуда бевош чиқди. У қуруғидан ҳам тортиб турадиган, бири икки бўлмайдиган ношукур, гиёҳвандликка берилган йигит бўлди. Келини Хадича доим эридан норози. Ўзи боғчада ишлайди. Ишдан келиб елиб-югуриб уй ишларини бажаради, болаларига қарайди, қайнотасини ювиб-тарайди. Шундай тилло келинини Нусрат куйдираверганидан Акромжон аканинг жиғи-бийрони чиқарди. Баъзида бош олиб уйидан чиқиб кетишни ихтиёр қилиб қолар ёки ёнида маслакдош умр йўлдоши бўлишини кўнгли тусарди.

Катта ўғли Анвар алоҳида яшайди. У ҳарҳолда эсли-хушли. Отасидан тез-тез хабар олиб туради, топиш-тутиши ҳам ёмонмас, узумдан яхши даромад олади.

Акромжон аканинг яна уч қизи бор. Улар ҳам уйли-жойли бўлиб кетишган. Уччаси ҳам қақажон. Гоҳ-гоҳ ота уйига бостириб келиб қолишади. Ўз дардлари, етишмовчиликлари тўғрисида гапиравериб оталарининг бошини қотиришади.

Умуман олганда, фарзандларига бир нима аён эди. У ҳам бўлса оталарига боболаридан қолган тилла бойлик ва унинг кимга қанча мерос бўлиб тегиши таҳликага солиб турарди. Шу туфайли улар бир нарсадан қаттиқ хавотирланишарди, яъни тўрт мучаси соппа-соғ бўлган оталарининг исталган маҳали уйланиб олиш хавфи бор. У ҳолда янги меросхўр пайдо бўлиши мумкин. Айниқса, катта қизи Ҳидоят тез-тез ука-сингилларига дийдиё қилиб, бу ҳолатга асло йўл қўйиб бўлмаслигини эслатиб турар, отасига номзоди кўрсатилган аёллар ҳақида эшитиб

Набижон ҲОШИМОВ

қолгудек бўлса, ўша аёлнинг ўзи тугул етти авлодини ҳам ёмон отлиққа чиқаришга қўлидан келганича ҳаракат қиларди. Эҳтимол, шу туфайли ҳам Акромжон ака ҳамон сўққабош эди.

Тақдирнинг тақозоси билан Сабоҳат билан Акромжон ака ошхонада бир столга ўтириб қолишди. Муъжаз дастурхон албатта одамларни бирлаштиради. Турли тоифадаги одамлар бундай даврада танишиб, дардлашиб, ҳатто қалин биродар бўлиб кетишади. Баъзида эса тақдирлари ҳам бирлашишига сабаб бўлиши мумкин экан.

Дастлаб Акромжон ака лабларигача юзини беркитиб ўтирадиган, енги узун беўхшов кўйлак кийиб олган Сабоҳатни тақводор аёллардан деб ўйлади. Унинг ийманиб овқатланишидан анчагина хижолат чекди. Улар деярли гаплашишмади. Асосан гап-сўз унинг шериги, очиқ-қувноқ аёллардан бўлган Доноҳон билан бўларди.

— Сиз, синглим, бемалол овқатдан олаверинг, тортинманг. Бу ҳам бир дард-да... Менинг раҳматли хотинимда ҳам шунақа дард бўлганди, — деди мўйсафид кунлардан бир куни тўсатдан. — Лекин уни даволатганман. Тошкентда зўр табиб бор экан. Гап йўқ, бир йилга қолмай шифо топиб кетди. Худо хоҳласа, сизга ҳам ўша табибнинг манзилини бераман. Эҳтимол, бирга олиб борарман ҳам.

— Вой акажон, нималар деяпсиз, шеригимнинг ҳеч қанақа дарди йўқ, — деди Доноҳон қошини чимириб.

— Унда жуда яхши, бемалол, тортинманг бўлмаса. Мени ўз акангиздай кўраверинг. Тўғрими, синглим?

— Ҳа. Сабоҳатхон жуда ажойиб аёл эканлар-да. Лекин бошларига жа оғир кунлар тушган экан.

— Узр, синглим, унда...

Доноҳон Акромжон аканинг оёғини маъноли босиб қўйди:

— Бу киши ўтда куйиб қолган эканлар, холос.

— Э-ҳа, узр, — деди у тушуниб ва гапини тезда ўнглаб олди.— Буниям давоси бор. Оддий, ғознинг ёғи-да.

Менинг уйда тўртта ғозим бор. Иккитасини сизга совға қилганим бўлсин. Икковидан бир кило ёғ чиқади.

Аёллар кулиб юборишди. Сабоҳатнинг кўзлари кулар, бундай самимий инсон билан танишиб қолганидан у илк бор ўзини эркин тута бошлади. Афсуски, муддати тугагани учун тез кунда Донохон сиҳатгоҳни тарк этди. У кетишидан бир кун аввал Акромжон акани бир четга чақириб олиб, Сабоҳат тақдири ҳақида эшитганларининг ҳаммасини оқизмай-томизмай гапириб берди. Сабоҳатнинг аянчли қисматини эшитган мўйсафиднинг унга нисбатан ҳурмати шу қадар ошдики, унинг сабр-бардошига, матонатига таъзим қилгиси келди.

Шериги кетиб қолгани учунми, Сабоҳат нонуштага чиқмади. Акромжон ака негадир бетоқат бўлиб, унинг йўлига кўз тикди. Томоғидан ҳеч нарса ўтмади. Уни даволаниш биносидан қидириб кўрди. Коридорлар бўйлаб у ёқ-бу ёққа беихтиёр юраверди. Тушлик бўлишини сабр-сизлик билан кутди. Лекин вақт қурғур ҳадеганда ўтавермади. “Ишқилиб, тушликка келармикин? Келмаса-чи?” — деган уй унинг фикру хаёлини қамраб олди. “Келмаса, хонасига ўзим овқат олиб бораман. Унинг ахир, бу ерда мендан яқин яна қанақа дардкаши бор?”

Кутганидек бўлди. Сабоҳат тушликка ҳам келмади. Мўйсафид ошпазлардан столдошининг мазаси қочиб қолганини ва унга тушлик тайёрлаб беришларини илтимос қилди.

— Хавотир олманг, амаки, — деди официант қиз, — у каттаконнинг қизи экан. Уни кўргани манаман деганлар келишяпти.

— Йўғ-е, шу ногирон аёлни-я?

— Ҳа, бугун эрталаб туманимиз ҳокимининг хотини келиб-кетганини ўз кўзим билан кўрдим.

— Э, шунақами, — деди мўйсафид гўё ўзини ҳайратлангандай кўрсатиб ва ўзича: “Сиз айтмадингиз — мен эшитмадим” деб қўйди-да, ошхонадан шашт билан чиқиб, ташқаридаги каبوبпазга каبوب буюртирди.

Набижон ҲОШИМОВ

Сабоҳат столдош кишининг ташрифини ҳеч кутмаганди. У фаррош аёлга хонасини тартибга солиб беришни илтимос қилмоқ учун эшикни шундоқ очган ҳам эдики, қўлида пакет кўтариб жилмайиб турган Акромжон акага рўпара бўлиб бир сапчиб тушди. Аёл уй халатида бўлиб, оғзи-томоқларини ўрамаган эди. Шу туфайли ҳам унинг бўйнидаги ва қўлларидаги куйган доғ жойлари тиришиб-тортишиб, яққол кўзга ташланиб турарди.

— Вой ўлмасам! — деди у ўзини шоша-пиша ичкарига оларкан.

— Э, бор экансиз-ку! Мазаси қочиб қолдим, деб хавотир олиб, кўргани келаётувдим. Мумкинми? — деди киши томоғини сохта қириб ва эшикни оҳиста тақиллатди.

— Ҳа, узр. Киринг, кираверинг, — деди аёл улкан рўмолини бошига тез ташлаб чиқаркан.

— Қалай, тузукмисиз?

— Шукур, раҳмат.

— Манави кабобни атайин сиз учун буюртирдим. Қайноққина, еб олсинлар.

— Вой, бекор овора бўпсиз-да. Келди-кетди кўп, егуликлар тўлиб ётибди. Шунга ошхонагаям боришимга ҳожат қолмаяпти.

— Ундоқ деманг, синглим. Одам бу ерга овқат ейиш учун келмайди. Балким бир-бири билан суҳбат қуриб дейдорлашиш учун келади. Одам тафтини одам олади, дейдилар.

— Вой, қани марҳамат, ўтирсинлар, бемалол.

— Раҳмат. Бу дейман, ёмон куйган экансиз-да-а?

— Ҳа энди, бир бўлганди-да.

— Бунинг давоси бор.

— Ҳоз ёғими? — деди аёл кулиб

— Йўқ. Ҳозир пластик операция деган нарсаям чиққан. Яъни янги терини кўчириб қўйиш дегани.

...Шу алфозда бир пиёла чой устида ширин суҳбат давом

этди. Мўйсафид ниҳоят уни ошхонага чиқиб туришга, сойлар, боғлар қўйнида бирга сайр қилишга кўндирди. Уларнинг ўртасида самимий дўстлик ришталари пайдо бўлди.

* * *

Хўш, ҳаётида неча-неча ошиқларни, катта раҳбарнинг банги ўғлини ва ниҳоят, Акромжон аканинг ҳам дилини ром айлаган Сабоҳат асли ким эди?

У ҳақиқатан ҳам Бешкапа тумани раҳбари Акбар Солиевичнинг қизи эди.

Шўро даврида халқ назорати раиси Шоазим Шоҳайдарович мазкур тумандан етишиб чиққан республика раҳбарларидан бири бўлиб, Акбар Солиевичнинг суянган тоғи, амалдаги ҳамкори эди. Ўрталарида ўзаро ака-укачилик, бир олам ҳурмату мулозамат ҳукмрон эди.

Раис пойтахтда истиқомат қилар, Акбар Солиевич уникага тез-тез бориб турар, ўрик олайсаёқ ғўрасидан, хандалак сарғайсаёқ хамагидан, узум қорайса шарбатидан, боғнинг янги пишган олмаю нок, нашва-тисидан етказиб олиб борарди.

Йиллар ўтди. Акбар Солиевичнинг икки қизи ҳусни-жамолда тенги йўқ қизлар бўлишган бўлса, Шоазим Шоҳайдаровичнинг арзанда ўғли Сарвар эркаликда ягона, “қуруғидан тортувчилар” ичра шоҳона ҳаёт кечирувчи банги йигит бўлиб етишди.

Сабоҳат мактабни тамомлаб тиббиёт институтига ўқишга кириш учун борганида, албатта дастлаб Шоазим акаларнинг уйида яшади. Қизга алоҳида хона ажратиб бердилар. У берилиб дарс тайёрлар, институтга Сарвар каби отасининг мавқеи билан эмас, балки ўз билим кучи билан киришга тиришарди.

Макиённи кўрган нар бедананинг «питбилдиқ» дейиши, албатта табиий ҳол. Сарвар Сабоҳатга уринсиз шилқимликлар ва қочиришлар қила бошлади. Шу

Набижон ҲОШИМОВ

туфайли қиз институтга кириб олгунича тишини-тишига қўйиб чидади.

Йигит туни билан ўз хонасида қизнинг ётоғини пойлаб чиқар, у ҳам ташқарига чиққудек бўлса лип этиб чиқиб йўлида рўпарама-рўпара бўларди.

Тунлардан бир тун тўлин ой кечаси эди. Ҳамма уйқуга кетган, Сабоҳат бўлса, одатдагидек дарс қилиб ўтирарди. У, ниҳоят, чарчади. Ётмоқчи бўлди. Лекин кўзи коптокдек тўлин ойга тушди ва уни яхшироқ томоша қилиш, мусаффо ҳаводан тўйиб баҳра олиш мақсадида ич кийимда балконга чиқди. Нурли туннинг ўзига хос гўзаллигига, чигирткалар ва қурбақаларнинг “қўшиқ”ларига маҳлиё бўлиб бир оз туриб қолди.

Лекин бу пайтда Сарвар ҳам уйғоқ бўлиб, хонасининг чироғини ёқмаган, балки ота-онасининг уйқуга кетганидан фойдаланиб креслога чўкканича наша тутатар, нашанинг тутунларини атайин юмалоқ-юмалоқ қилиб тўлин ойни уларнинг доирасига илинтирмоқчи бўлаётганди. Не ажабки, шу маҳал доиралардан бирида тўлин ой, иккинчисида ойдан-да гўзал ҳурлиқо пайдо бўлди. Йигитнинг томирларидаги қайноқ қон жўш урди, юраги эса қафасга тушган ола каптардай типирчилай кетди. Гўё қафаснинг эшиги ҳозир очилдию қанот қоқиб париваш қизнинг теvaraгида айлана кетди. Ой нури баданида акс этиб турган қиз ҳам биргалашиб уча бошлашди. Улар шундай чарх урдиларки, ҳатто тўлин ой ҳам ҳайратда эди. Қиз йигитга табассум ҳадя қилар, йигит эса тинимсиз куларди.

Хуллас, Сарвар то тонгга қадар ана шундай кўкнори хаёлларга берилиб, креслода қийшайган ҳолда ишлаётган эски тикув машинасининг ўқидай қиқирлаб чиқди. Шу тундан эътиборан у Сабоҳатга нисбатан ўзгача кўз билан олайиб, оғзини ярим очиб маҳлиё бўлиб қарайдиган, наркотик таъсирида бўлса, ўзини у билан бирга тасаввур қиладиган бўлиб қолди. Наша уни қониқтирмай қўйди.

Энди тунда билагига шприц уриб қизга томон “еб қўйгудек” даражада тикилиб турадиган қилиқ чиқарди. Фақатгина қиз чироқни ўчиргандагина у ҳам букчайиб пинакка кетарди.

...Тушларининг бирида қиз билан бирга у қорли тоғлар сари учиб кетганмиш ва улар илиқ булоқ суви оқиб турган сўлим бир жойга қўнишганмиш. Теварак-атроф кўкнори гулларида шундай гўзал эмишки, унда кийик болалари сакраб-сакраб чопишар, сайроқи қушлар сайраб-сайраб учишармиш. Тоғ бағрида улкан ғор бўлиб, унинг ичида ҳамма нарса бисёрмиш. Ҳеч ким халақит қилмайдиган, ҳамма егуликлар тўкин, тилла тақинчоғу бежирим кийим-кечаклар мўл бўлган бу шоҳона ғорда фақат иккисигина ишрат қилиб яшашармиш.

Афсуски, мана шу тасаввур Сарварнинг миясига қаттиқ ўрнашиб қолди. У қуруғидан тортгани ҳамон кўз ўнгида ана шу гўзал манзара намоён бўлар ва шу жаннатни ўз қўли билан яратишдек кўкнори хаёл билан яшар, ўз дунёсини қуради.

— Мен, албатта, ўша ёққа сени олиб кетаман. Биз ҳали шоҳона яшаймиз. Ҳар куни маишат қиламиз. Ҳеч ким бизга халақит бермайди, — деди у яна қизга узоқдан еб қўйгудек бўлиб термулиб.

Хайриятки, бу орада Сабоҳат ўқишга кириб олди ва институт ётоқхонасига жойлашиб, телба йигитнинг шаҳвоний нигоҳи ва таъқибларидан халос бўлди. Арзанда йигит носқовоғини йўқотгандек гангиб қолди. Буни онаси Гавҳарой сизди.

Гавҳарой ўглининг дарди ва ҳолатини яхши тушунарди. Лекин иложи борича бу аҳволни эридан сир тутарди. Эри бўлса туну кун ўз иши билан банд бўлиб, ўгли тўғрисида қайғуриш, унинг тарбияси билан машғул бўлиш вазифасини тўлиқ хотинига топшириб қўйган, ўғлига энг олди машиналардан бирини олиб берган ва хотини айтган пулни кўп тортишмай топиб бераверарди.

Набижон ҲОШИМОВ

Оқибатда раиснинг замонавий, кошона уйида ёввойи ҳаётни, тоғдаги горни орзу қиладиган ўғил вояга етди ва оч назарини Сабоҳатга қаратди.

Иккинчи боб ФАНАТНИНГ ТУҒИЛИШИ

Собиқ шўро ҳукумати давридаги Москвага қарамлик шамоли республика марказқўмидаги нуфузли лавозимлардан бирини эгаллаб турган Шоазим Шоҳайдарович умргузаронлик қилаётган уйнинг томидаги тунукаларни ҳам тарақлатмай қўймасди, албатта. Нозиктаъб ўрис акахонлар ё текширув, ёки шунчаки дам олиб кетиш важида Тошкентга тез-тез ташриф буюришни канда қилишмасди. Халқ назорати раиси москваликларга ҳар сафар ғайриоддий овлар ташкил қила билиши билан маъқул бўлиб қолганди. Хатто уни “Азим-охотник” деб ҳам аташарди.

Кунлардан бир кун уни қўллаб-қувватлаб турадиган катта раис Сергей Ивановичнинг ўзи қўнғироқ қилиб қолди:

— Азимчик, дорогой, организууй, пожалуйста ”неделку на Комарово”.

— Хопчик, сделаем!

— Чтобы было такое место...

— Есть такое место, просто шикарное.

— Мне шикарное не нужно, а наоборот, нужна естественная, дикая природа и охота.

— Хорошо. Устроим поездку в дикое место...

— Чтобы без всяких церемоний. Беру отпуск. В этот раз на море не собираюсь, а приеду к тебе. Договорились?

— О-о, пожалуйста, приезжайте. Будете дорогими гостями!

— Азимчик, я тебе опять повторяю, без всяких

церемоний. Чтобы, никто из вашего руководства не узнали и не мешали. Просто хочу отдохнуть по-человечески, понял?

– Понял.

– Прилетаю в воскресенье. Возможно с кем-нибудь.

– Хорошо. Я всё понял. Как говорится “готовимся на охоту”...

– “На недельку в Комарово”, – деди кулиб Сергей Иванович гўшакни қўяркан.

Шоазим Шоҳайдарович зудлик билан ёрдамчисини чақиртирди.

– Ҳакимжон, бугун қайси кун?

– Чоршанба, нимаиди?

– Ҳеч кимга оғиз оча қўрманг. Якшанбага бизга нозик меҳмон келяпти.

– Юқориданми?

– Ҳа.

– Нима қилиш керак?

– “Ўта ёввойи жой ва ов бўлсин” деди.

Ҳакимжон ич-ичидан кулиб қўйди. “Қизиқ, хўжайин “Дикая природа” сўзини ўзича антиқа таржима қилган кўринади”, деди ўзига.

– Зомин-да, – деди у иккиланмай.

– Э йўқ, у тарафга ўтган сафар боришган. Бу сафар у ароқхўрлик учун эмас, ўзи отган ўлжасини ўз қўли билан пишириб еб, одамга ўхшаб асабларини дам олдирмоқчи. Хўш, қаерга олиб борсак экан-а?

– Ёввойи жойлар кўп. Лекин шароити йўқ-да.

– Қанақа шароит?

– “Ванна-панна” дегандек.

Раис кулиб юборди:

– Ҳазилни йиғиштиринг-е. Ҳе қишлоқи, гапингизни қаранг-у, ваннамиш-а. Ҳой инсон, унга табиий булоқ суви керак, тоғ-тошлар, кесагу гувала керак, тушундингизми?

Ҳакимжон чойнак устидан ғилофни ечди-да, аччиқ

Набижон ҲОШИМОВ

бўлиб етилган чойдан қуйиб узатди. Шоазим Шоҳайдарович ундан ҳўпларкан, “Ҳай-ҳай, худди бангилар ичадиган кўкнори чойи бўпти-ку”, деди ўзича.

– Кўкнори дейсизми? – деди Ҳакимжон хаёлига келган бир фикрдан ғурурланиб.

– Ҳа, нимаиди?

– Москвалик меҳмонни бир кўкнори чой билан сийласак-чи?..

– Оригинал фикр. Лекин бир ҳафтада банги бўп қолмайдими?

– Бўлса нима. Сизни тез-тез эслаб туради-да, эътиборли бўласиз, – деди ёрдамчи ҳи-ҳилаб кулиб

Бошлиқ хурсанд бўлиб кетди.

– Ҳе, каллангизга қойил-е, Ҳакимжон-пилик! Демак, шунақа кўкнори экиладиган жойларга олиб бориш керак. Ёввойи ҳайвонлар ҳам кўп бўлсин.

– Дачада-я?

– Э, яна қанақа дача?! Фирт ёввойи жой бўлсин, деяпман. Одам зоти қадам изи қилмаган бўлса янаям яхши. Ўйланг, эртагача бориладиган жой аниқ бўлсин. Кейин ўшанга қараб тайёргарлик кўрамиз, хўпми?

– Хўп бўлади, – деди ёрдамчи йигит итоат билан ва бошини қашлаб чиқиб кетди.

Эртаси тунда Ҳакимжон хўжайиннинг уйига келиб, ана шундай жой топилганини маълум қилди. Бошлиқ беш ёшли Сарварни ўйнатиб ўтирарди. Бундай жой Чортоғ тоғларида эмиш.

– Бориб кўриб, жойни аниқ қилиб келиш керак.

– Вертолёт учун ҳеч гап эмас. Дарё ирмоғи бўйлаб кетилаверади, сўнгра бир чўққи томон юриларкан.

– Дада, мен ҳам борай, – деди Сарвар ялинганнамо.

– Пиёда ҳам борса бўларканми? – деб сўради бошлиқ ўғилчасини илтижосига эътибор бермай.

– Ғовасойдан ўн кунлик йўлмиш.

Ёввойи келин

– Эҳ-ҳе, жа узоқ экан-да. Қандай топдингиз-а?

– Топдим-да. Бир оғайнимнинг таниши ўша ёққа бориб турармиш. У ерда улкан гор бормиш, гор ичида иссиқ булоқ чиқармиш. Булоқ суви жилға бўлиб оқармиш. Жилғага ёввойи ҳайвонлар сув ичгани тушишармиш.

– Воҳ, зўр-ку!

– Ундан ҳам зўри, катта кенглик жойда кўкнорилар ўсиб ётармиш.

– Баракалла, бўлмаса эртагаёқ учиб бориб келамиз.

– Мен ҳам бораман, – деди Сарвар тихирлик қилиб.

– Бўпти, ўғлим, сениям опкетаман. Бир кийикларни кўриб келгин.

Сарвар хурсанд бўлиб, дадасининг бўйнига осилиб олган эди ўшанда...

Эртаси ҳақиқатан ҳам Сарвар дадаси, Ҳакимжон билан вертолётда узоқ сафарга отланишди. Болакай учун бу ўта қувончли дамлар эди. У улкан дурбинни қўлига олиб, иллюминатор ойнасидан қараркан, ҳалеб ”Дада, қаранг!” дея қичқираверарди. Дадаси ҳам баъзан ”Ҳу анавини қара, кўряпсанми?..” – дея ўғлининг қувончига шерик бўлмоқда эди. Ниҳоят бепоён дала пайкалларию, қишлоқлар тугаб, адирлик ва тоғликлар бошланди.

– Ҳакимжон, Чортоққа кетяпмизми?

– Ундан ўтиб кетамиз.

– Э, шунақами. Мен дачамизга қўниб ўтамиз, шекилли, деб ўйлабман.

– Ахир, ҳаммаси табиий бўлсин деяпсиз-ку!

– Демак, Чортоқ тоғлари шу ёқда экан-да. Бу ерликларга мазза, дам оладиган жойи кўп. Бу ерлик дўстим Азиззодани москваликлар, биласизми, нима деб чақиришади?

– Йўқ.

– ”Азиз-форель” дейишади. Марказқўмда кимнинг тадбири бўлса форель балиқ унинг бўйнига илинади.

– Биз бораётган жойда ҳам шунақа балиқ бўлса, ажабмас.

Набижон ҲОШИМОВ

– Оҳ-оҳ, қанийди, укам! Мен Азиззода устидан ғалаба қилган бўлардим-ку!.. Қанақадир дарё кўриняптими?

– Ҳа, бу Сирдарёнинг ирмоғи.

– Сарвар кўряпсанми, ҳув ануви дарёни?

– Ҳа, кўряпман.

– Бу Сирдарё. Ҳадемай мактабда ҳам ўрганасизлар. Ўқитувчинг шу дарсни ўтганида, “Мен уни кўрганман” дейсан. Шунда сенга “аъло” баҳо қўяди.

Бола янада севиниб кетди ва дурбинга ёпишиб дарёнинг соҳилларини, атрофдаги ажойиб сўлим манзараларни завқ билан кузата кетди.

– Дада, анувини қаранг, ҳайвонлар сув ичишяпти!

– Ҳа, булар ёввойи эчкилар. Архарлар ҳам дейилади. Лекин гап йўқ, Ҳакимжон, – деди раис ёрдамчининг елкасига шапиллатиб уриб, – зўр жойлар экан!

– Жойларнинг зўри энди келади, хўжайин.

– Бу шофёрларингиз қаёққа учишни билишадими ўзи?

– Мен картадан тахминан кўрсатиб қўйганман. Биз Жаннатғорни излаймиз.

– Жаннатғор денг, номи ажойиб экан. У ерда ҳеч ким яшайдими?

– Агар ўлиб кетмаган бўлса, бир киши яшарди. Лекин бу жойларда ёлғиз инсон яшаши қийин. Чунки йўл жуда оғир. Фақат пиёда ёки вертолётда борса бўлади.

Ҳадемай дарё ортда қолиб, кимсасиз бепоён тоғлар бошланди. Вертолёт булутларга туташиб кетган бир улкан чўққи сари парвоз қилмоқда эди. Ям-яшил арчазор тоғлар турли гуллар, тоғ ўсимликлари билан бурканган. Сўлим даралар, шаршараларга айланиб оқаётган жилғалар, нималарнингдир шаклига ўхшаб кетадиган улкан харсанглар билан қопланган тоғ тизмалари ўзгача салобатли кўринарди. Шу пайт учувчи: “Шу ер эмасми?” – дегандек ишора қилди.

– Чўққининг жануб тарафига ўтамиз, – дея қичқирди Ҳакимжон.

— Нега энди у тарафга? — деб сўради раис қизиқиб.

— Жаннатгорнинг оғзини жанубга қараган, дейишганди.

Шундай қилиб, йўловчилар ва учувчи аллақандай горни излашга тушишди. Ниҳоят атрофи гулларга бурканган бир жилға оқиб чиқиб келаётган улкан тошлар оралиғида қорайиб бир гор кўринди.

— Шу ер, шу ерга қўнамиз! — деди ёрдамчи йигит қийқириб.

Вертолётнинг шамолидан очилиб турган гуллар кўзни қамаштириб безовта силкинишди, ўтлаётган кийиклару архарлар ҳуркиб қочишди, тоғ бургутларининг гаши келиб қийқириб қўйишди. Ҳаво машинаси бир улкан одам бошисимон харсангтошли қоя олдидаги текис жойга қўнди. Болакай қанотли машинадан туша солиб чиройли кўкнори гулларига ёпишди. Шоазим ака бу ҳолатдан негадир асабийлашди.

— Тегма уларга, ташла! — деди у кутилмаганда бақириб.

— Нега? — деди Сарвар ҳайрон бўлиб.

— Булар ёмон гуллар, кўкнори дейишади, — деди дадаси.

— Нимаси ёмон?

— Одамни тентак қилади.

Сарвар ҳайрон бўлиб узган гулларнинг бир қисмини ерга сочди ва думалоқ кўракларидан бирини тишлаб кўрди.

— Аҳмоқ, ташла дедим сенга! Яна айтганимни қилмасанг, кейинги сафар ҳеч қаёққа олиб бормайман.

Кўкнори бошини чайнаб улгурган Сарвар унинг таҳирлигидан жирканиб тупуриб ташлади ва қолган гулларни ҳам итқитиб, жилға сари чопиб кетди. У қўлини ювиб оғзини чаяр экан, тўсатдан қичқирди:

— Дада, сув илиқ экан.

— Қўйсанг-чи, тоғда сув илиқ бўларканми? — деди дадаси ва ўзи ҳам сувдан ҳўплаб кўрди. — Ие, ҳақиқатданам, вей. Бу минерал сувмикин-а?!

Набижон ҲОШИМОВ

— Бўлиши мумкин, — деди Ҳақимжон.

Шу маҳал фор томонда бир одамнинг шарпаси кўринди. Соч-соқоллари бесўнақай ўсиб кетган, эгнида ҳайвон пўстагидан камзул кийиб олган бир киши уккиникидай кўзларини олазарак қилиб турар, қўлида ов милтиғи бор эди. У ўзини харсанглар ортига олди ва меҳмонларни синчковлик билан кузата бошлади. Уларнинг бегона эканликларини кўриб янада сергакланди. Лекин болакайни кўриб, “Бир адашиб келиб қолган саёҳатчилардир-да” деган хаёлга борди шекилли:

— Тўхтанглар! Кимсизлар?! — дея қичқирди.

— Ҳақимжон, унга жавоб беринг, қўлида қуроли бор экан.

— Ока, биз меҳмонмиз, Тошкандан. Сиз Сафарёр акахонмисиз?

— Ҳа, — деган овоз чиқди харсанг ортидан. — Исмимни қаёқдан биласиз?

— Журангиз. Додоёр ака сизга ул-бул бериб юборди, — деди Ҳақимжон қўлидаги сумкани баланд кўтариб.

Тош ортидаги Сафарёр чиқиб келди ва милтиқни елкасига ташлади. “Ҳаҳ, хайрият” — деб қўйди раис ичида.

— Хуш келибсизлар, — деди тоғлик киши кўзларини ўйнатиб.

У жилмайдими-йўқми, қалин қора соқолининг ичидаги башарасидан ҳеч нарса сезилмади. У меҳмонлар билан қўл бериб сўрашди.

— Мен Шоазимман.

— Сафарёр. Урушдан аввал Тошканда ўқиганман.

— Бу менинг ўғлим Сарварбек.

Болакай соқолли кишининг узатган қўлларига оппоқ қўлини қўрқиб-писиб узатди.

— Хуш келибсан, ўғлим! — деди у ва болакайнинг елкасини қоқиб қўйди.

— Сафарёр ака, биз сизнинг олдингизга бир иш билан келувдик.

— Бирор нима керакми? — деб сўради у Ҳакимжондан олган сумкани кўздан кечираркан. Унда нон, туз, шакар, гугурт, шам ва бир талай тиббиёт спирти бор эди.

— Йўқ. Бир нозик меҳмонимиз бор, москвалик.

Сафарёр “Хўш, нима бўпти?” дегандек савол назари билан қаради.

— Шу киши овни жуда яхши кўрадилар. Бирор ҳафта шу ерда дам олиб кетмоқчи эдилар.

— Ҳеч гап йўқ, марҳамат. Лекин манавиларни кўрса,— деди у кўкнори бошини узиб кўрсатиб. — Нима дейди?

— Бунақа ўтлар уни қизиқтирмайди, — деди Шоазим Шоҳайдарович гапга қўшилиб. — У киши менинг энг яқин қадрдоним бўлади. Бизга фақат яхши дам олишни ташкиллаб берсангиз бўлди. Ҳаммасига мен кафолат бераман. Сизга яхши ҳақ тўлаймиз.

— Манга пул керакмас. Биродарингизни бемалол олиб келаверинг. Марҳамат, ғоримга киринглар, — деди Сафарёр ғор ичкарасига бошлаб.

Улар ғор оғзи томон юришди. Ғор оғзидаги ариқчадан шишадек тиниқ сув жилваланиб, жилдираб чиқиб келмоқда эди.

— Сув нега илиқ? — деб сўради раис.

— Ичкарида гармчашма, яъни иссиқ булоқ бор, — деди Сафарёр.

— Сарвар, тушундингми, ғор ичида иссиқ булоқ чиқармиш, — деди Шоазим ака ўз гапидан ўзи ҳам ҳаяжонланиб.

Улар қора соқолли киши ортидан намхуш ғор ичкарасига кириб боришди. Ғор деворлари ва шифтлари ранго-ранг жилоланар ва тор йўлаклари жуда сирли туюларди. Ниҳоят тепа туйнукдан қуёш нури тушиб турадиган каттагина хонага чиқиб қолишди. Ўзига хос хонақони эслатувчи бу кенгликнинг ўртасидаги билқиллаб

Набижон ҲОШИМОВ

чиқиб турган булоқдан ҳосил бўлган ҳовузда Шоазим ака орзу қиладиган пушти, сариқ форель балиқлари секин сузиб юрарди. Форель балиқларни биринчи бўлиб Сарвар пайқаб қолди. У ғор шифтида турли рангда жилваланаётган турли кўринишдаги тошларни кўриб, маҳлиё бўлиб турган дадасини тўсатдан чўчитиб юборди:

— Дада, балиқларни қаранг! Ажойиб экан!

— Воҳ! — деб юборди дадаси ва ўзини ҳовузга отиб юборишдан аранг тийиб қолди. — Бу жаннат-ку, ахир, Ҳакимжон! Ҳақиқатан ҳам жаннат! Нега бу ерга илгарироқ олиб келмадингиз-а? Эсизгина умр!..

Ҳакимжоннинг ҳам хўжайинининг хурсандлигини кўриб кўнгли тоғдек кўтарилди ва ўзи сезмаган ҳолда қорасоқолли кишини қучиб олди. Раис ҳам бу ташаббусни қўллаб-қувватлади ва худди минг йиллик қадрдонини учратиб қолгандек эғнидан аллақандай қўланса пўстак ҳиди келиб турган бўлса ҳам Сафарёрни қучоқлаб кўтариб қўйди.

— Қойил-э! Сизга гап йўқ, жўра!..

— Ўтиринглар, чой ичамиз.

Сафарёр меҳмонларни тошлардан давра қилиниб пўстаклар тўшаб қўйилган жойга таклиф қилди. У ғорнинг ҳар еридан ёрилган, лаби учган коса-пиёлалар топиб келди-да, қумғондан чой қуйиб узатди.

Бир оз қоронғуликка кўника бошлаган меҳмонларнинг кўзларига ғорнинг ичкараси янада файзли ва ажабтовур кўринаётганди. Чойи ҳам ўзгача, шунақа хуштаъм эдики, уни ичган сари одамнинг ичгиси келаверарди. Бу албатта кўкнори чойи бўлиб, бу маҳалда ҳеч ким унга аҳамият бермаётганди. Фақат чойдан икки пиёла ичиб олган Сарвар ҳузур қилиб ухлаб қолди. Афсуски, бошқа ҳеч нимани томоша қила олмади. Ҳакимжон уни вертолётга опичлаб олиб кетди.

Хуллас, москвалик меҳмон шу ерга олиб келинадиган

бўлди. Сарвар кўзини очганида ўзини уйларидаги ўрнида кўрди. У гўё туш кўргандек бўлганди ўшанда...

...Лекин москвалик меҳмон келган эрса-да, бу сафар Сарварни олиб кетишмади. Чунки ўрис хўжайин ўзи билан икки оқбилак жононни ҳам ола келганди. Шу зайл горда инсон яшаши учун зарур бўлган барча анжомлар, захира озуқалар, ҳаттоки электр нури ишлаб чиқарадиган движок, “Весна” магнитофони, иссиқ кийим-кечаклар, кўрпа-ёстиқлар, ҳар эҳтимолга қарши кичикроқ сейф ҳам муҳайё этилди.

Сарварнинг кўнглида бу ерга яна бир бор бориш иштиёқи болаликдаги армонига айланди. Ҳадемай у улғайди. Бойваччанинг арзанда эркатойи эмасми, тез орада кўчанинг такасалтанг болалари уни ўзларига жалб қилди. Бола тарбиясининг энг мураккаб кечадиган даврини безътибор қолдирган ота-оналар туфайли ўсмир йигитларнинг сархушлик, ҳузур қилиш, маишатга бўлган интилишлари кун сайин ошиб борар, бу ҳолат уларнинг узундан-узоқ бемаъни суҳбатларида, сонсиз баҳсларида ўз аксини топарди.

Суҳбатларнинг бирида Сарвар Жаннатғор ва у ерда ичган кўкнори чойи ҳақида оғзини тўлдириб, ҳовлиқиб гапириб берди.

— Бўлмаган гап, — деди унинг сўзини чўрт кесиб Собит исмли янги жўраси сигаретани беўхшов тутатаркан, у тутунларини думалоқ қилиб чиқаришга тиришарди. — Менда кайф қилишга ундан ҳам зўр бошқа нарса бор.

Шунда Собит чўнтагидан мохоркага ўхшаш бир чекишлик нашани олиб кўрсатди. Бу албатта, йигитларда катта қизиқиш уйғотди. У папирос доналаридан бирини эзгилади-да, унинг тамакисини бўшатиб, ўрнига ҳафсала билан наша тамакисини тўлдириб учини тугунча қилиб ўраб қўйди. Сўнгра чўнтагидан ёндиргич билан тутатди. Унинг тутунини шундай ҳузур қилиб тортдики, бу “ўйин” болаларда завқ уйғотмай қолмади. Чўғининг

Набижон ҲОШИМОВ

тушиб кетмаслиги учун уни авайлаб, тик ҳолда жуда эҳтиёткорлик билан даврада айлантирилди. Кўп ўтмай болалар бир-бирларига қараб қиқир-қиқир кула бошлашди. Шу кундан эътиборан Сарвар бангиликка илк қадам ташлади. Кейинроқ эса ундан-да кучлироқ, “роҳатбахшроқ” гиёҳванд моддаларни ҳам тотиб кўрди ва ўрганиб қолди.

Собит катта ёшдаги болалардан бўлиб, унинг отаси кичиклигида ўтиб кетган, онаси эса бошқа одамга турмушга чиққан ва у қари энаси билан бирга истиқомат қилар, шу туфайли ҳам деярли кўча боласи сифатида улғаяётган эди. У Сарварларнинг гуруҳига яқин орада қўшилган бўлиб, унинг мақсад-муддаоси “катта раис”нинг ўғли билан яқинроқ бўлиш эди. Буни эса унга ўтган йили қамоқдан озодликка чиққан Жавлон исмли киши маслаҳат берганди.

— Қачонгача энангни нафақасига қараб юрасан? Истасанг пул топиб бойиб кетишнинг жуда осон йўлини ўргатаман. Бундан мен ҳам фойда кўраман.

— Қандай қилиб? — деб сўраган эди Собит ишонгиси келмай.

— Бунинг йўли осон. Фақат сен ҳеч кимга айтма, хўпми?

Шундан сўнг Жавлон сигарета қутисида алоҳида қилиб ўраб қўйилган папиросдан олди-да, чекиб ҳузур қилиб курсатди. У шундай чекардики, оғзидан чиққан тутун яна бурнига қайтиб кириб кетар ва доира-доира шаклига кириб шар каби оҳиста кўтариларди.

— Қойил! — деб юборди Собит.

— Буни “қуруғи” дейишади, яна “ҳўли”ям бўлади.

— Нима, шуни сотаманми? — деди йигитча йўталиб ва боши айланиб.

— Йўқ, буни бепул бераман. Бундан ҳам зўри бор. Лекин анча қиммат туради. Унияв аввал бепул бераман,

қарабсанки, харидорга ёқиб қолади, хумори тутиб, ўзи тез-тез сотиб олгани келаверади, яъни доимий аъзо қилиб оламиз, тушундингми?

— Масалан, қанчага сотаману, менга қанча фойда берасиз?

— Баракалла, ҳисобли дўст айрилмас, буни бозор деб қўйибдилар. Нарҳини айтаман, албатта. Сен ўша айтган нарҳимнинг устига икки-уч минг қўшиб сотаверасан-да, менинг пулимни кейин бераверасан. Бу мендан сенга ёрдам бўлади. Мижозларинг қанча кўп бўлса, шунча кўп даромад қиласан.

Шундай қилиб, ўқишга ва меҳнат қилишга бўйни ёр бермайдиган Собит учун зўр иш топилди. Жавлон акаси унга героин нима ва уни қандай тайёрлаб, инсон томирига юбориш ёки ҳидлатиш ҳақида ўргатди. Бу ишни у ўз кўлига укол қилиб кўрсатди ва “Мендан сенга совға, бир мазза қил” дея йигитчанинг танасига ҳам оз миқдорда “ҳайдади”. Иккаласи бирга маишат қилишиб, қиёматли ака-ука тутинишди.

— Лекин маслаҳатим, ўзингга “уришга” урганма. Мен буни фақат мижозимизга қандай кайф беришини кўрсатиб бердим, холос. Агар ўзинг ҳам ўрганиб қолсанг, менга қарзингни беролмай қоласан. Кейин мендан калтак ейсан; тушундингми? Билиб қўй, сенинг ишинг фақат пул ишлаш, бойиш. Аҳмоқларнинг чўнтагини мана шу заҳарни сотиб тозалатишинг, ўзингга қарам қилиб олишинг мумкин. Катта пул қайси аҳмоқда бор? Албатта, бойнинг боласида-да...

— Сотиб олишмаса-чи?

— Бунақасини ҳали эшитмаганман. Даволаб биз уларга бепул берамиз, яъни бир-икки март “меҳмон” қилабсан. Сенга қандай кўрсатиб берган бўлсам, шундай қилиб ўргатасан. Қарабсанки, ўзлари орқангдан думини ликиллашиб кучукдай эргашиб келаверишади, “қарзга” десаям беравер. Мижозингга ишон. У сени ҳеч қачон

Набижон ҲОШИМОВ

алдамайди. Чунки у сенинг молингга ўрганиб қолади, бошқа жойдан тополмайди. Буни бизнес дейдилар. Қўрибсанки, тез орада чўнтагинг қаппайиб юрадиган бўласан, яхши кийинасан, энангга ул-бул олиб берасан. Бунақа имкониятни сенга ким ҳам берарди?

– Сиз уларни қаердан оласиз?

– Узумини егину боғини сўрама, деганлар. Менга ҳам дўстлар етказиб туришади. Пулини сотганимдан сўнг қайтараман. Лекин билиб қўй, бу ишнинг иси чиқмаслиги, айниқса, “мент”ларга етмаслиги керак.

– Нима, буни сотиш жиноятми?

– Катта даромад олаётганингни кўришолмайди бу ифлослар. Мабодо, қўлга тушиб қолсанг, молни топиб олдим деб айтасан. Мени асло айтмайсан. Чунки яна қамаб қўйишади-да. Буни фирромлик дейишади. Фирромликни дўстларим аяб ўтиришмайди. Ма, мана бу пулни олиб қўй. Болалар билан дўстлаш, уларнинг ота-онаси ким, аниқла, бойваччаларнинг боласидан топ. Ана ушалар сенинг доимий мижозинг бўлсин. Камбағалнинг боласидан фойда йўқ. Буни “бозор” деб қўйибдилар. Тирикчиликнинг айби йўқ. Молни яхши пулласанг, қандингни урасан, ҳамкорингни алдасанг, ўзингдан кўрасан. Билиб қўй, мен фирромликни ёмон кўраман, аяб ўтирмайман.

Шундай қилиб, катта раиснинг ўғли Сарвар захри қотилнинг кўринмас тўрига илинди. Пул бўлса чангалда шўрва, албатта. Онасидан турли баҳоналар билан оладиган пуллар асосан ўзи ва ўртоқларининг “завқ-шавқи” учун сарф бўла бошлади. Собит доимий мижозига айланиб бораётган Сарварни “қўллаб-қувватлай” бошлади. Энди у кетмоннинг сопини ўзидан чиқаришни, яъни шерикларига ҳам устига фойда қўйиб сотишни йўлга қўйиш – наркокурьерликдан ҳам сабоқ бера бошлаганди. “Ахир, мен

қачонгача ота-онамнинг пулини совуравераман? Ўзим ҳам «тер тўкиб» «тадбиркорлик» қилсам бунинг нимаси ёмон?» — деган саволни ўз-ўзига берадиган бўлди.

* * *

Наркотикка бўлган иштиёқ, Сабоҳатга бўлган муҳаббат, болаликдаги армон — учалови бирлашиб балоғат ёшига етган йигитни дарвеш қилаёзди. Энди у тунлари ўзини дарс қилаётган қилиб кўрсатиб, четки хоналардан бирини орзулар суратхонасига айлантира бошлади. У турли афсонавий қаҳрамонлар акс эттирилган катта рангли суратларни сотиб олар, ўзи ҳам фотоаппарати билан сураткашлик қилар ва узоқдан суратга оладиган фото-снайпер орқали фақат Сабоҳатни суратга муҳрларди.

Мана, у қизлар, талабалар даврасида... Мана у олийгоҳ зинасидан тушиб келмоқда... Мана у бекатда автобус кутмоқда... Кафеда овқатланмоқда...

Сарвар суратхонасини қоронғи қилиб фото ускуналари ёрдамида қизнинг суратини иложи борича катта қилиб ишлар ва бошини қийиб олиб нариги сотиб олган қаҳрамон қиз калласининг сиртига, ўз калласининг суратини эса қаҳрамон йигитнинг бошига елимлаб чиқар ва бу ишидан завқланарди.

Тез орада хона ичи ана шундай суратларга тўлиб кетди. Унинг учун энг ноёб сурат — бу Жаннатгорнинг сурати эди. У дадасининг альбомидан топиб олган бу суратни қайта суратга олиб уни бўлакларга бўлиб, иложи борича катталаштириб ишлади ва хонасининг бурчагига шундай ёпиштирдик, гўёки горнинг дарвозаси пайдо бўлди. Дарвозадан эса шаҳзода Сарвар ила малика Сабоҳат чиқиб келардилар... Теварак-атроф кўкнори ва бошқа турфа гуллари ила бурканган... Суратнинг ости томонидан чироқ нури берилган бўлиб, хона чироғи ўчиқ пайтида у янада сирли кўринарди. ...Осмонда юлдузлар милтиллайди. Гўё

Набижон ҲОШИМОВ

шаҳзода ва малика ҳусни жамолининг тароватидан ой ҳам уялиб тоғ ортига яширинаётгандай...

Жаннатғорда фақат ўз севикли маҳбубаси билан роҳат-фароғатда яшаш йигитнинг хаёлотигади орзу-армонга айланиб қолганди.

* * *

Бир куни якшанба эди. Сарварнинг онаси қаёққадир дастурхон қилиб отланди.

— Тезроқ келарсан, — деди Шоазим ака газетадан бошини кўтармай.

— Ҳа, энди куёв чарларни биласиз-ку, резинкадай чўзилишиям мумкин. Во-ей, биз қачон ўғлимизни уйлар-канмиз-а, дадаси?

— Унинг ўзи ҳозир қаерда?

— Вой бечора ўғлим туну кун дарс қилгани қилган.

— Ҳе, — деб қуйди эри кулиб, — ўғлинг туну кун ҳеч қаёққа чиқмаса, келинни қаёқдан топарди?

— Билсайиз, унинг ёқтиргани бор. Жа яхши қиз-да.

— Ким экан у?

— Ануви дўстингиз Акбар аканинг қизи Сабоҳат-да.

— И, вой! — деб юборди Шоазим ака ҳайронлик билан, — Ўша жиккаккина қизни-я?

— Ҳа-де.

— Оббо Сарвар-ей, қиз қуриб кетгандай ўша абитуриентни ёқтириб қопдими?! Қаёқдан билдинг?

— Унга жуда бошқача қарайди-де, Бир марта чўнтагидан ўша қизнинг суратини топиб олувдим.

— Э, шунақами? Унда тўйга тайёргарлигингни кўравер, бўлмасам.

— Вой, аввал ўғлингиздан бир сўраб кўринг. Сўнг совчи бўлиб борайдиқ. Ҳади ўртоғингиз қизини берадими, йўқми?

— Беради-да. Бермай қаёққаям борарди.

— Хўп майли, мен кетдим. Ота-бола бугун ўзларинг бир келишиб олинглар бўлмаса, — деди Гавҳарой ая ва дуога қўл очди. — Қани омин, бизга ҳам эл қатори келин олиб, тўйлар қилиш насиб қилаверсин!

Шоазим Шоҳайдарович дастурхонини қўлига олиб лапанглаб чиқиб кетаётган хотинининг ортидан кулиб қараб қўйди. “Тавба, дуо қилишнинг нима кераги бор? Акбарга бир ишора қилсамоқ, у ўзи қизини ўғлимнинг қўйнига гаҳ деб солиб қўйишга тайёр-ку! Керак бўлса, ўғлимга ўзи совчи бўлиб келади. Бу хотинлар ниманиям тушунишарди”, — деган ўйлар ўтди хаёлидан.

— Хўп, майли, — деди у ўз-ўзига ўрнидан оҳиста туриб, — Қани, ўғлим билан бир гаплашиб қўяйин-чи. У нима деркин?

У ўғлининг алоҳида хонаси томон юрди ва деразага қоп-қоронғу парда туширилганига аҳамият берди. “Нима бало, кундуз куниям чироқ ёқиб ўтирибдими, дейман”. Эшикни итариб кўрди. Очиқ экан. Уни очиб қизил чироқ ёқиб қўйилган қоронғу хонага кирди ва деворларга илиб ташланган турли-туман катталиқдаги суратларга кўзи тушди. Сурат кўпайтирадиган ускуна ёниқ бўлиб, столдаги оқ қоғозда Сабоҳатнинг автобусга чиқаётган сурати акс этиб турарди.

— Сарвар! — дея чақирди ота.

Жавоб ўрнига ингроқ ва ҳарсиллаб нафас олаётган овоз эшитилди.

— Қаердасан?

Сарварнинг алжираган овози келди:

— ...М-мен, ва-ва...

Шоазим ака чироқни ёқди ва не кўз билан кўрсинки, ўғлининг оғзидан суви оқиб диванга суянган ҳолда гиламда ўтирар, олдида турган шприц ва резина ичак унинг ўз-ўзига наркотик укол қилганидан далолат бериб турарди.

— Сарвар, сенга нима бўлди?!

Набижон ҲОШИМОВ

Сарвар бир қўлини бир оз кўтариб яна алжиради. Ота ўглининг юзини шапатилаб, киприқларини кўтариб кўрди. Унинг қорачиқлари тепага кўтарилиб қолганди. Ота “Дод!” деб юборай деди.

– Э, аҳмоқ, қачон ўргандинг наркоманликни?!

Ўглидан садо чиқавермади. Раис учун бу ҳолат кутилмаган фожиа эди... “Энди буни нима қилсам экан-а? Ишхонадагилар эшитиб қолишса, унда нима деган одам бўламан? Шунча қилган тоат-ибодатим бир тийин бўлади-ку! Оббо, бу аҳволни онаси билармиди ўзи? Уйлантирармиш-а! Фирт наркоман-ку, бу ифлос! Қизиқ, кимдан ўрганди экан-а... Бирор душманнинг ишимикан? Тагига етишим керак. Пулдорларнинг боласини атайин аъзо қилиб қўйишади, дейишади. “Туну кун дарс қилаётганмиш-а!” Дарсхонасини қаранглару!..

Шоазим ака атрофидаги суратларга назар ташлади ва ҳаммасида ўгли ва Сабоҳатни кўрди.

– Бу тентак нималарни фантазия қиляпти ўзи? Наҳотки онаси буларни кўрмаган бўлса? Ё кўрганмикин? Унда нега мендан яширди? Ҳозироқ уни топишим керак.

У эшик томон бир қадам ташлади-да, лекин яна иккиланиб туриб қолди. “Ё “тез ёрдам” чақирсаммикин-а?” – деган фикр ўтди. Бироқ фикридан ҳам қайтди. Ахир, унда ошқору омма бўлади-ку! “Йўқ, яхшиси, Сарварнинг ўзига келишини кутаман. Хўш, хотинниям зудлик билан чақирдим, дейлик. У қандай аҳволга тушаркин? Ўглининг бу ишларидан мутлақо беҳабар бўлса, юраги ушлаб қолмайдими?” деган ўй энди уни безовта қила бошлади. “Шоазим, тўхта, ахир сен катта амалдорсан-ку, каллангни ишлат. Шундай қилгинки, кабоб ҳам, сих ҳам куймасин”, – деди у ўзига-ўзи.

Ташқарига чиқиб сигарета тутатди. Ичкарида телевизорда “Время” теледастури бошланди. Унинг ёдига москвалик дўсти Сергей Иванович тушди. “Ундан маслаҳат сўрасаммикан? Ҳарҳолда бу ердаги дўст-

душманлардан кўра дурустроқ. Ҳа, шундай қиламан. Иложи бўлса, Сарварни Москвага ўқишга кетди деб, аслида уни Россияга даволанишга жўнатаман. У ёғи бир гап бўлар...” Шундай қилиб у Сергей Ивановичдан ўта шахсий ва махфий бўлган масалада қўнғироқ қилиб, Углининг аҳволи ҳақида ҳаяжон билан паст овозда гапириб берди.

— Я тебя понимаю и сочувствую, — деди Сергей Иванович ҳимдардлик билан. — Короче, я сейчас по своим каналам шийду и завтра дам тебе ответ. Я думаю, всё будет окей. Я понял, что у Сарвара только начальная стадия. Это излечимо, не беспокойся и конечно его будем лечить.

— Спасибо вам огромное. Я вам очень благодарен.

Хуллас, хотини чарлардан қайтганида Шоазим ака Углининг масаласини ҳал қилиб бўлганди.

— Гап бундай, — деди у газетани ўқимаса ҳам асабий варақлар экан, — ўглинг ҳақиқатан ҳам Сабоҳатни ёқтирар экан.

— Вой, у билан гаплашдингизми?

— Ҳа. Лекин ҳозирча уйланмоқчи эмас.

— Нега?

— Туну кун дарс қилаверганидан институтдаги домлари ўқишининг қолганини Москвада давом эттиришни маслаҳат беришганмиш.

— Вой, қандай яхши! — деди аёл чиндан қувониб.

— Хуллас, Сарвар бир-икки йил ўша ёқда ўқиб келади. Бу орада Сабоҳат ҳам ўқишини тамомлайди. Биз уларни унаштириб қўямиз.

— Вой, айланиб кетай сиздан, дадажониси. Майли ўқисин, даврингизда ўқиб олсин. Сабоҳатгаям оғиз сола-перайлик.

— Ўглингнинг нарсаларини тайёрлайвер.

— Вой, дарров-а?

— Нима бўпти? Бўладиган ишнинг бўлгани яхши-да. Гап тамом!

Набижон ҲОШИМОВ

Эртаси Шоазим Шоҳайдаровичнинг қўли ишга бормади. У Сергей Ивановичнинг қўнғироғини сабрсизлик билан кутарди.

Ҳар эҳтимолга қарши самолётга учта чипта ҳам бронь қилиб қўйдирди, яъни ўғли, ўзи ва шахсий дўхтири Ольга Петровна жўнашади. Дўхтир аёл унинг неча йиллик оилавий қадрони эди. У бориб Сарварни текшириб кўрди ва қонини тозалаш муолажасини бошлаб юборди. Йигитча анчагина ўзига келиб қолди. Унинг ҳаётида кескин бурилиш кутилмоқда эди.

Сўраганларга Сарварнинг юраги хаста эканлиги ва энди Москвада даволаниб, ўқишини ҳам ўша ёқда давом эттириши айтилди. Лекин ҳаммаси кутилгандек натижа бермади. Ўзбошимча арзанда ўғил ҳали кўп ҳунарлар кўрсатишга қодир эди.

У Россиядаги махсус даволаш муассасасида ҳам тез орада ўзига ўхшаш бангилар дунёсига кириб борди. Лекин бу дунёнинг фарқи шунда эдики, унда ўз-ўзига қора дори дозировакани қабул қилиш, наша чекиш ёки марихуанани ҳидлашдан кўра кўпроқ уларни олиб сотиш, яъни наркобизнес қизиқтирарди.

Албатта, даволаниш ўз самарасини бермай қолмади. Сарвар оғудан қутилишга ўзида етарли куч ва ирода топа билди. Ўзига гиёҳванд қабул қилишга эҳтиёж камайиб борган бўлса-да, бироқ энди уларни олиб сотиш ва осонгина катта даромад қилиш, ота-онасига қарам бўлмай ўз аравасини ўзи тортиш, бойвачча бўлиб яшашга бўлган иштиёқ устунлик қила бошлаганди. Чунки унинг имконияти бор, бу Жаннатғор эди, албатта.

Даволаш муассасасида топишиб қолган москвалик оғуфуруш корчалонлардан бирининг ўғли Андрей билан у қалин дўст бўлиб қолди. Андрейнинг фикри-ўйи Сарварникидан қолишмас, аксинча, ўзининг ғайриоддий “кўкнори хаёл”лари билан ўзгача дунё яратишга уста эди.

Андрей учун наркобизнес нотаниш соҳа эмасди,

Чунки унинг отаси бу иш билан кўпдан буён шуғулланиб келарди. Шу туфайли ҳам бу соҳада зарур ҳолларда отаси ва унинг дўстларидан кўмак олишга ишончи комил эди.

Отаси охирги бор ўғлини ўтиргизиб олиб эркакчасига ташлашганди:

— Сен энди ёш бола эмассан. Билиб қуй, ҳаёт одамга бир марта берилади. Ўзингга наркотик қабул қилсанг оғина маишат қиласан, лекин тезда қашшоқлашиб ит аюбида ўлиб кетаверасан. Агар ўзингга қабул қилмай унинг савдоси билан шуғуллансанг, бойвачча бўлиб, бир умр маишатда яшайсан. Фақат аҳмоқ, иродасиз одамларгина бу заҳарни ўзларига қабул қилади. Сен эса эҳли-ҳушлисан, чунки менинг зурриёдимсан. Бизнинг аилдоддан ҳали аҳмоқлар чиқмаган. Даволанасанми-йўқми, энди бу сенинг ишинг. Яна бир гап, наркотик истеъмол қилувчиларнинг мурдасини қабристондан ҳам кавлаб олиб кетишади.

— Нега? — деб қизиқсиниб сўради Андрей.

— Бу ҳам бизнес.

— Қанақа бизнес?

— Қанақа бўларди, гиёҳванд модда наркоманнинг суягига ҳам сингиб кетган бўлади-да.

Ушанда илк бор Андрейнинг эти увишиб, наркотик кукунига нисбатан жирканиш пайдо бўлди. У ўзидаги бу жирканишни дўсти Сарварда ҳам пайдо қила олди. Сарвар ўз навбатида Андрейга “қора дори” манбалари бўлган кўкнорилар етиштириладиган масканлар ҳақида болаликда кўрган-кечирганларини гапириб берди. Шундай қилиб, улар бу соҳадаги бизнес ҳамкорга айландилар. Икки йил давомида дарддан фориг бўлганлари учун ҳар иккисининг оиласидагилар хурсандчилик билан кутиб олишди ва уларнинг бирга Помир-Олойдўғлари бўйлаб саёҳатга бориб келишларига қаршилик қилишмади.

Андрей дастлаб уч-тўрт кун Сарварларникида меҳмон бўлди. Унинг оиласи билан танишди, Тошкентни томоша

Набижон ҲОШИМОВ

қилди. Ҳар куни Сарварнинг суратлар билан бурканган хонасига кириб, Жаннатгор суратига тикилганча турли режалар тузишди ва кунлардан бир куни Чортоғ тоғлари сари “Нива” машинасида йўлга тушишга аҳд қилишди. Режа бўйича машина юра олгунча кетаверишади ва уни бирор чўпонникига қўйиб, ундан эшак-улов олишади, ёки эҳтимол, қолган йўлни пиёда босишади.

Сарвар учун бу саёҳат ўта ҳаяжонли ва муҳим эди. Унинг хаёлида бир ўй ҳукмрон: “Ҳозир горда Сафарёр ака бормикан? Уларни қандай кутиб оларкин? Сабоҳатчи? Унинг ўқиши тугаб қолдимикан?”

Андрейни ҳам бир ўй банди қилганди: “Агар Сарвар айтганлари ҳақиқатда рост бўлса, унда ошиқлари олчи бўлади. Польшадаги отаси ҳамкорлик қиладиган ошналарининг ўғиллари билан дўст тутинган. Улар қора дорини қанча бўлса олаверишади, ҳатто пулини олдиндан ҳам тўлаб қўяверишади. Оталари билмай ҳам қолишади. Ёшлар энди ўзлари мустақил иш юритишади. Ўз бойликларига ўзлари эгалик қилишади. Фақат бу ердан Россияга ва у ердан Европага ўтказиб олиш йўлини топишса, бас. Бу, албатта, лойиҳанинг кейинги навбати эди.

Шундай қилиб, ширин орзулар, истиқболли режалар, кўкнори хаёллар қанотини кенг ёзиб икки дўст бирга парвоз қилиша бошлашди. Бепоён, пурвиқор тоғлар уларни қучоқ очиб ўзига чорларди.

Учинчи боб ОҚЛИҚ БЕРИЛАДИГАН КУН

Сарвар Москвага “ўқишга” кетгач, Сабоҳат, ниҳоят, доимо таъқиб қилувчи ўткир, дарвешона нигоҳлардан, бемаврид ва бемаъни қочирма гаплардан, жинидан ҳам ёмон кўриб қолган бир банги йигитнинг иршайган нухасини кўришдан қутулганлигини билиб, енгил нафас

олиди. Ана энди ўқишини хотиржам давом эттиради. Кўчаларда, боғларда, институт коридорларию автобус бекатларида кимдир унга “дум” бўлиб юрмайди. Энди кимдандир қўрқмайди, ҳадиксирамайди, эркин ва озод ҳаёт кечиради. Қандай яхши!

Сабоҳат хавотир олган энг ёмон жиҳат шунда эдики, Сарварнинг унга совчи қўйдириши мумкинлиги ва қизнинг отаси уларга йўқ дея олмаслик “хавфи” эди. Энди ҳарҳолда бу “хавф” бартараф этилди. Энди у ҳам бошқа қизлар қатори кўнглига ёққан йигит билан аҳду паймон қилиб, турмуш қура олади, қандай бахт!..

Ана шундай ширин орзулар балоғат ёшидаги Сабоҳатнинг фикри-ўйида жўш урар, унинг қалби муҳаббатга ташна эди. Тақдир уни ҳамюрти бўлган Мансур исмли йигит билан боғлади. Мансур икки курс юқорида ўқирди. Кунлардан бир кун уни кўргани кекса онаси келди ва тоби қочиб қолди. Талабалар ётоқхонасида истиқомат қиладиган йигит нима қиларини билолмай довдираб қолди ва баъзан туғилган кунларда, кўча-кўйда учрашиб, қоладиган Сабоҳатни ёдига олди. Сабоҳат ҳам дугонаси билан ётоқхонанинг ўша қаватида туришарди. Мансур баъзан улардан дазмол сўрар ёки бирор кийимини тикиб беришларини илтимос қилиб турарди. Сабоҳат ҳар сафар ўз ҳамюртини ўзгача меҳр билан кулиб қарши олар, улар ўртасида самимий ака-сингилчилик ришталари бор эди, холос. Лекин она сабаб бўлдими, бу ришталар янада мустаҳкамланди. Атрофида куну тун парвона бўлиб, аёлга яхши муомалада бўлган қиз унга ёқиб қолди ва шундай қизни келин қилиш орзуманди бўлгани учун Сабоҳатнинг таг-тугини оҳиста суриштира бошлади.

— Ўғлим, — деди Ширмон ая эртаси хабар олгани кирган Мансурга. — Мана, институтниям битиряпсан. Энди кўзим очиқлигида сени уйлантириб қўяйлик. Кўз остингга олиб қўйганинг бўлса айт, ҳаракатимизни қилайлик.

Набижон ҲОШИМОВ

— Ўзингиз биласиз, менга ёмон келин топмайсиз-ку! — деди Мансур қизариб.

— Бўпти, ўзим топганим бўлсин. Куз остига олиб қўйганим бор. Сенга кейин айтаман. Бўптими, ўғлим?

— Бўпти, фақат ўзимиздан, сизга яхши қарайдиган айтганингизни қиладиган, ўқиган қизлардан бўлса бўлгани.

— Айтганингдек бўлади, ўғлим.

Шундай қилиб, Ширмон опа ўзи асли соғайиб қолган бўлса-да, Сабоҳатнинг, қолаверса, унга нисбатан ўғлининг муносабатини ўрганиш мақсадида атайин яна уч кун қолиб кетди. Сабоҳат эса холанинг бу ҳийласини сезмади ва унинг кирларини ювиб, яхши овқатлар пишириб берди. Ҳатто сочини ювиб, тараб, чиройли қилиб турмаклар ҳам қўйди. Аёл ундан беҳад хурсанд бўлди ва ўғлининг олдида уни алқади.

Мансур ҳам ундан беҳад миннатдор бўлди ва онаси иккисини истироҳат боғини айлантиргани олиб борди. Сўнгра эса концертга тушишди, музқаймоқ сийишди. Эртасига автобусга чиқариб кузатиб келишди.

— Сенга раҳмат, Сабоҳат, — деди Мансур самимий.

— Э, қўйсангиз-чи, ойингиз жуда ажойиб аёл эканлар. Биз у киши билан яхши чиқишиб қолдик.

— Ана шу ажойиб аёл сизларникига совчи бўлиб бормоқчи. Нима дейсан? — деди дабдурустдан Мансур.

Сабоҳат бунини кутмаганди. Довдираб қолди.

— Йўғ-е, нималар деяпсиз? Мен ойингиз билан у маънода гаплашмадим. Сиз нотўғри қабул қилибсиз.

— Нима қилай, ойимга ёқиб қопсан, менгаям ёқасан. Уйлаб кўр.

— Йўқ, Мансур ака. Сиз хафа бўлманг. Ойингиз мени шунчалик ўзларига муносиб кўрган эканлар, катта раҳмат. Лекин, тўғрисини айтсам, менинг ота-онам кўнишмайди. Отам катта лавозимда ишлайдилар. Шунинг учун...

– Онанг-чи?

– Онам ўғайлар. У кишига барибир бўлса керак.

– Бу ишни, албатта аёллар ҳал қилади.

– Йўқ, Мансур ака, мен аввало ўқишимни битириб олишим керак. Сўнгра илмий даражамни ошириш ниятим бор. Бунақа ишлар ҳали хаёлимгаям келмаган. Фақат сиз хафа бўлманг, узр.

– Шошилма, ўйлаб кўр.

– Сиз ўқишни битиряпсиз, қишлоғингизда бирорта насиб қилгани чиқиб қолар.

– Йўқ, мен фақат онам ёқтирган қизга уйланаман, — деди Мансур қатъий.

Шу воқеадан сўнг ёшлар бир-бирларига бефарқ бўлмай қолдилар. Сабоҳат ўзини йигитдан олиб қочса-да, негадир у ҳақида ўйлайдиган бўлиб қолди. Мансур эса уни курсдош йигитлар билан бирга кўрганида негадир юраги гашликни туя бошлади. Нима бу? Рашкмикин? Ўзи ҳам тушунмасди. У институтни битириш арафасида бир гал концертга ҳамхоналари билан бирга боришди. Лекин негадир йигит яна оғиз солишга журъат эта олмади. Ўқиши ҳам тугади. У қишлоғига қайтаркан, кадрдон ётоғида қандайдир ноёб, бебаҳо нарсаси қолиб кетаётгандек туюлди. Бу унинг ҳали етилмаган муҳаббати эди. Фақат у ўз юртига боргандагина шаҳарда унинг учун азиз бўлган маҳбубаси қолганини ҳис қилди. Онаси ҳам гинимсиз ўша меҳрибон қизни эслайверди.

Мансур кетгач, Сабоҳатнинг ҳам юраги ҳувиллаб қолгандек туюлди. Истаса-истамаса кўз олдида Мансурнинг кулиб турган чеҳраси, “Ойимга ёқиб қопсан, менгаям ёқасан. Ўйлаб кўр”, — деб туриши намоён бўлаверди. Лекин шу кунларда Шоазим Шоҳайдаровичнинг Акбар Солиевичдан ўғлига қизини сўраб оғиз солгани ва отасининг икки қўллаб розилик билдирганидан Сабоҳат беҳабар эди.

Набижон ҲОШИМОВ

Бу янгиликни Сабоҳатга унинг ўғай онаси суюнчи оладиган даражада қувониб етказди. Қизнинг эса ҳайратдан қўлидан сумкачаси тушиб кетди.

— Нима?! Мени-я? Уша наркоманга-я?

— Вой, қанақа наркоман?! Ахир, у Москвада ўқийди-ку! Билсангиз, Сарваржон сизи ўқишга кираётганингиздаёқ ёқтириб қолган экан. Суратларингизниям чизган экан.

— Нима, қанақа сурат? — деб сўради қиз ва бир гал фотоёритгичнинг нури тушганини, Сарварнинг иршайиб фотоаппаратни орқасига яширганини эслади.

— Унингиз фирт аҳмоқ-ку! Мен у тентакка ҳеч қачон тегмайман!

— Вой, ундай деманг, қизим, отангиз эшитса нима дейди?

— Бир умрлик ҳаётимни ўша аҳмоққа бахшида қилишни истамайман.

— Уйлаб гапиринг. Отангиз ахир розилик бериб қўйибдилар-а.

— Мендан сўрамасдан-а? Қанақасига?! — деди қизнинг чиндан жаҳли чиқиб.

— Вой, «совчилар келаверишсин», деди, холос. Намунча...

— Бўлмаса айтинг, келишмасин. Мен розимасман. Ўз ҳаётимни ўзим ҳал қиламан.

— Отангизнинг юзига оёқ босманг, қизим.

— Отам мени эмас, ўз амалини ўйлаяптилар.

— Унақа деманг, ношукур бўласиз. Яхшиям, отангизни қўллайдиган ўша Шоазим ака бор эканлар, ҳаётимиз ёмонмас, сиз ҳам мана катта ўқишларда ўқияпсиз. Энди сизни ўзига қиз қилиб олмоқчи, бутун бойлигини ўғли ва сизга қолдирмоқчи. Ҳали сизни катта ишларгаям жойлаб қўядилар.

— Менга ҳеч қандай бойлик ҳам, амал ҳам керакмас. Мен Сарварни ёмон кўраман. Афти қурсин ўшанинг!

Албатта, бу гаплар Акбар Солиевичнинг қулоғига етиб

бормай қолмади. Унинг оқ оралаган сочлари тик бўлди, жаҳли жунбушга келди.

— Бекорларни айтибди! Ушанга тегади, вассалом! Мен эркакча қўл берганман, уқдингми?! — дея бақриб берди у бўшашиб турган хотинига. — Бор, йўқол, қизингни кўндир! Бўлмаса, иккаланг ҳам кўзимга кўринма!

Акбар Солиевич қизининг кўнмаётганини эркаликка йўйди.

— Қизинг сакраб-сакраб қаерга борарди. Бизнинг давримизда қизларни умуман танимаган, кўрмаган йиғитларга беришарди, фақат гўшангада кўришишарди, ҳолос. Сарваржонни бўлса, болалигидан бери биламиз. Тагли-тугли, куёв бўлса бўлгудек, кимсан фалончининг ўғли бўлса...

— Қизингизнинг бирор ёқтиргани бордир-да, — деди хотини ўйчан.

— Нима, сен буни қаёқдан биласан? Ё сенга шунақа деб айтдимми?

— Йўқ.

— Нега бўлмаса бошимни қотираяпсан?

— Ёқтирмасмиш-да.

— Ёқтирмай қаёққаям борарди? Тўйдан кейин ёқтириб қолади. Гап тамом! Гавҳаройга қўнғироқ қил. Якшанбага келаверишсин.

— Қиз йиғит билан бир кўришишса бўлармиди?!

— Бир-бирини танимаган, билмаганлар кўришишади, уқдингми?

Албатта, бу суҳбатнинг мазмуни ҳам Сабоҳатга оқмай, томмай етиб борди. У интизор бўлиб Мансурдан дарак кутди. Лекин бу ишлардан хабарсиз бўлган йиғитнинг ҳам ўша кунлари кўнгли ғаш бўлиб юрарди. Бошини қаёққа уришини билмай гузарга чиқди ва автобус бекатига бориб ўтирди. Шу пайт узоқдан бир автобус кўринди. Унинг пешонасида “Яккатерак” деган ёзув бор эди. Мансурнинг юраги негадир ҳаприқиб кетди. “Ахир, бу Сабоҳатнинг

Набижон ҲОШИМОВ

қишлоғи-ку!” деган ўй «ярқ» этди. “Сабоҳат ҳозир қаерда экан? Тошкентдами ё уйларидамикан? Уйларини қидириб борсаммикин? Нима дейман? Қандай чақираман? Уйида бўлмаса-чи?..” Шундай саволлар, ширин ўйлар унинг хаёлидан яшин тезлигида ўта бошлаган эди. “Э, бор таваккал, уйига бораман, «курсдошиман», дейман”, дея келиб тўхтаган автобусга чиқа бошлади. Лекин тўсатдан шу маҳал ортидан келган таниш овоз унинг бағрини тилка-пора қилиб юборди:

– Мансур ака!

– Сабоҳат!

– Қаёққа кетяпсиз?

– Яккатеракка.

– Кимникига?

– Бир пучуқникига, – деб қўйди ич-ичидан қувониб кетган Мансур қизнинг бурнини оҳиста босиб қўяркан.

– Жинни, мен бўлсам сизларникини қидириб юрибман.

– Топдингми?

– Йўқ. Одамлардан сўрашга уялдим. Энди қайтиб кетмоқчи эдим. Сизни учратиб қолдим.

– Ҳой, сизлар кетасизларми, йўқми? – деб сўради шофёр ҳайрон бўлиб.

– Йўқ, кетаверинг, – деб жавоб берди Мансур.

Автобуснинг эшиклари гирчиллаб ёпилиб ўрнидан қўзғалди ва икки ёшнинг нигоҳида бир сония қотиб қолди.

– Оббо, пучуғ-ей, шундай қилиб меҳмон бўлиб келдим, де?

– Вой, аввал «пучуқ» деб чақирмасдингиз-ку!

– Билмадим. Сени жудаям соғинганман-да. Агар ҳозир тақдирнинг тақозоси билан учрашиб қолмаганимизда эртага Тошкентга жўнамоқчи эдим. Шунинг учун уйинг-дамисан, йўқми, билгани кетаётувдим.

– Сизни худо асрабди-да.

– Нега?

Дадамга рўпара бўлганингизда, нақд калтак еган бўлардингиз.

— Нега энди?
— Мени эрга беришяпти, — деди қиз ерга қараб. — Мен бўлсам, «йўқ» деб оёқ тираб туриб олдим.

Мансур довдираб қолди:

— Ие, шунақами?.. Юр, бизникига борайлик. Ойим ҳам сени кўриб хурсанд бўладилар. Дадамгаям сен ҳақингда кўп гапирганлар.

— Э, йўқ, уяламан. Нима деб ўйлашади?..

— Ахир тақдиримизни ҳал қилиш пайти келганга ўхшайди. Нима, қўл қовуштириб ўтираверамизми? Ё менга...

Йигит “тегмоқчимасмисан?” дея олмади. Қизнинг унга кўнгли бўлмаганида ўзи қидириб келармиди, деган фикр ўтди. “Демак, қизнинг ҳам менга кўнгли бор экан. Уйига совчилар келаётганини эслатиб қўйиш учун келибди. Гапидан уни бериб юборишлари мумкин. Нима қилсам экан? Уйга олиб бораверайинми, қандоқ бўларкин?”

Мансур шундагина теварак-атрофига боқди ва баъзи ҳамқишлоқларининг уларга қараб турганига кўзи тушди. Қишлоқда бунақа ҳолат кам учрайди. Тезда гап-сўз кўпаяди. “Э, бор таваккал. Бўладиган ишнинг бўлгани яхши. Уйга олиб бораман”.

— Юр бизникига.

— Вой, уяламан.

— Уялма. Ойимни танийсан. Уйда бошқа ҳеч ким йўқ. Қани, кетдик.

Қиз аввалига бир оз иккиланиб турди ва ишни пайсалга солишнинг оқибатини ўйладими, беихтиёр йигитга эргашди. Ўзи ҳам ҳайрон: негадир оёқлари ўзига бўйсунмаётгандек туюларди.

Мансурнинг онаси учун бу кутилмаган ҳолат бўлди. Қизни алқаб юз-кўзларидан ўпди. “Сизни ҳар куни худодан сўрайман, етказганига шукур”, — дея кўзларига

Набижон ҲОШИМОВ

ёш олди. Сабоҳатнинг ҳам кўзларига ёш келди. Унинг ўз онаси ёшлигида ўтиб кетган ва ўгай онаси унга ҳеч қандай меҳрибончилик кўрсатмас эди. Онасидан кўрмаган меҳрни бегона аёлдан кўраётганиданми ёки унга касал ётганида меҳри тушиб қолганиданми, ўз онасини соғинган қиздай қабул қилди.

Мансур ҳам улар орасида пайдо бўлган бундай оқибатдан танг эди. “Эрга беришармиш. Шундай қизни-я? Бировга берадиган аҳмоғинг йўқ”, деб қўйди у ўзича.

— Вой, кел, қизим, ўтирайлик. Ҳой Мансуржон, чой қўйвор. Мен ҳозир янгироқ кўрпача... — дея ўрнидан тура бошлади Ширмон опа.

— Мен ўзим... — деди Сабоҳат ва ҳеч кутилмаганда елиб-югуриб хизмат қила бошлади.

Ошхонага кириб чиқди, Мансур олиб чиқаётган кўрпачаларни сўрига чаққонлик билан солди, пиёлаларни сувда чайқаб келди ва аёлнинг калишини тўғрилаб қўйишга ҳам улгурди.

— Вой ўлмасам, меҳмонни хизматга қўйдик-ку! Айланиб кетай сиздан, ҳой Мансуржон, нима қилиб анқайиб турибсан-а? Бор, қассобдан гушт опкел. Меҳмонга бир ош дамлайлик.

— Ошни ўзим қилиб бераман, аяжон, — деб юборди Сабоҳат кутилмаганда.

— Вой, “Аяжон” деган тилларингизга қоқиндиқ бўлай.

Мансур ўзида йўқ қувониб кетди. У шундай хурсанд эдики, ҳатто ҳозиргина жонлиқни сўйиб пешбандини қонга белаган қассобни ҳам қучоқлаб олишга тайёр эди.

Ширмон опа паловни меҳмон қиз билан бирга тайёрлашди. Мансур атайин ҳисобот ишлари борлигини рўкач қилиб деразаси очиқ бўлган ўз хонасига кириб олди-да, кўзи қоғоздаю қулоғи овозда бўлди. Қиз оиласида бўлаётган ишларнинг ҳаммасини тўкиб солди. Унинг йиғлаб-сиқташидан иложсиз қолганини, агар совчилар